

skupinky lidí opřených o mohutné zbraně, „moudrost“ pochopitelná, ale skupinky lidí opřených o nevedoucí. Ani milióny epikurejců nevytvoří ani k ničemu pozitivnímu nevedoucí. Ani milióny epikurejců nevytvoří ani náznak nějaké síly, neboť se skutečně spojit nedovedou, „moudrost“ končí před horizontem kteréhokoli individua. Aby sami přežili, dovedou dokonce aplaudovat požadavkům poprav či jakýchkoli persekucí pro nějakou pravě posilovanou skupinku „tak lhostejně, jako by šlo o nějakou hru v divadle či cirku“ (Hist. I 32), neboť epikurejec je k osudu jiných lhostejný vždy a programově. Jestliže se však náhle změní režim sám nebo alespoň směr tlaku daného režimu, epikurejci dovedou okamžitě změnit své postoje, neboť jejich zásadou je nemít zásady, „i za jeden den dovedou manifestovat pro dvě úplně protichůdné věci“ (Hist. I 32). Stačí někoho ně- jak očernit a obvinít - už tím je vinen, neboť veřejnost, propadlá ubohé touze po individuálním přežití, je ochotna akceptovat vinu páru týdnů či touze po individuálním přežití, je ochotna akceptovat zase pár týdnů či nější (Ann. III 12), tím získá „souhlas“ individuum zase pár týdnů či nější pro své osobní přežití. „Kam se přikloní většina, přikloní se všichni“ (Hist. I 56), nikdo nic neví a všichni souhlasí“ (Hist. I 35), v okamžicích zážitků nejstrašnějších hrůz si lidé začnou ulevovat jakousi hektickou radostí, „nejzazším ze všech zel se stává radost“ (Hist. I 47). Je celkem očividné, že jakákoli civilizace propadlá podobným sklonům musí zahynout.

MODERNÍ KRYPTOEPIKUREISMUS

Líčení a postřehy podobné Tacitovým lze pak najít v dramatech Shakespearových, ale teprve ve 20. století - zejména od vystoupení Franze Kafky - se v novověku vyskytují podobná líčení častěji a neméně drasticky než u Tacita. Patrně teprve ve 20. století novověk v tomto smyslu „dozrál“. Novověký hedonismus a epikureismus mají v podstatě tytéž projevy a kořeny jako v antice, a proto není nutno je znovu popisovat, ale přece jsou tu jisté rozdíly. Tak již to, že v novověku se k hedonismu či epikureismu málokdo přímo hlásí, ale zpravidla se vydává za stoupence nějakých vznesených ideálů kulturních, politických či náboženských někdy je to dokonce relativně sebereflexí upřímnou, tj. takový člověk opravdu určitým způsobem „věří“ tomu či onomu vznesenému ideálu, ale jsme-li pozornější, vlastně mu věří spíše jen v neděli či na příslušných náboženských či politických shromážděních, ale pro své „soukromí“ z toho prakticky žádně zásadnější závěry nadělá a většinu svého času žije a tvrdí jako hedonik či epikurejec. Tato jistá „skrytost“ moderního epikurejce je jako on je nesporně převládajícím stylem života většiny lidí právě „vyspělých“ zemí - jistě neulehčuje zápas proti němu. Vzdýt epikurejce s jakýmkoliv kritikem či útočníkem projeví velmi rychle „souhlas“, ani hlas z hledisek epikurejské ryze individualistické životní filosofie zůstane docela „upřímný“... Druhou základní odlišností je, že v novověku je

u menší části lidí epikureismus podložen přímo zjevným parasitismem, tj. přživnickou pozicí v poměru k pracovnímu úsilí. I parazitů je sice dost a dost, zejména v různých dalekosáhlé proorganizovaných aparátech a institucích, kde je celkem snadné po celá desetiletí těžít z různých pseudoaktivit, z rozmanitých druhů „práce“, jejíž užitečnost je jen zdánlivá, ale epikurejské a hedonické postoje pronikají široce i do řad lidí fyzicky pracujících, ba i do řad vědců a umělců (samozřejmě pouze druhého řádu či přimmo podřadných). Je-li např. práce dělníka buď příliš „racionalizována“, takže se člověk mění pouze v jakousi dosud chybějící součástku stroje (viz Chaplin v „Moderní době“), nebo zase nedostatečně racionalizována (když si např. po dlouhá léta dělník ověřuje, že za nicneděláním, špatnou prací a politikárením jsou lepší odměny a mnohé okaté výhody, zatím co poctivost že přináší jen obtíž za obtíž, tu tento dělník, až značný počet hodin pracuje, činí tak téměř kulisovité, duchem naopak se upíná k soukromí, víkendů - a tím zčásti k rozkošim právě jen hedonickým. A místo aby parasyt opovrhoval a zápasil proti nim, začíná jim spíše závidět. Podobně i mnozí vědci sice tráví týdne určitý počet hodin v laboratořích a studovněch a přináší výsledky nejdnou docela užitečné, ale konečnou je to mnohým jen prostředkem. Činí-li tak bez lásky a vášně, nejsou-li vskutku osobně tvořivými badateli, i jejich osobní životní ideály jsou posléze bližší Epikurovi než Aristotelovi.

POTŘEBNOST NĚČEHO „PŘESAZNĚHO“

Tak snadno se tedy zdánlivě „skromný“ ideál „žít vskrytu“ - třeba pro hodnoty kultury nebo víkendů! - mění v ideologii katastrofy a zániku lidské společnosti. Než uzavřeme tuto část, položíme ještě zásadní otázku: a co vlastně - v mnohostanných fenoménech hedonismu a epikureismu - činí je tak nebezpečnými? Zjistěte nikoliv především např. ta hrstka teoretiků epikureismu, neboť ti jen literárně podchytili, co by žilo a bujelo i bez nich. Vzdýt jedním z typických znaků antického i moderního hedonismu je mj. právě to, že jeho nesčetní stoupenci knihy buď vůbec nečtou, anebo pokud alespoň trochu, nijak to načtené nepropojují se svým osobním bytostným problémem. O nějaký „-ismus“ se celkem nestarají, považujíce něco takového za pochybnou extravaganu, naprosto se nesnaží žít podle směrnic nějaké teorie. Proto psát knihy proti epikureismu je vlastně celkem směšná záležitost: neboť ti, kterým by takových knih nejvíce bylo třeba, do ruky je nevezmou. Ne tedy v epikurejských teoriích, ale někde v praktickém stylu života musí vězet to osudné. Ale v které stránce tohoto stylu života? Jistě ne např. sama hojnost slasti a rozkoší je osudná - ta může existovat i mimo jakoukoli souvislost se zmíněnými zhoubnými abnormy. Jistě ne také samy hojné materiální statky, hojný konsum - to sice